

І.М. ПОСОХОВ, О.В. ФЕДОРЕНКО, А.О. КОЗИР

ДОСЛІДЖЕННЯ РІВНЯ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ, ІНДЕКСІВ СПОЖИВЧИХ ЦІН ТА ВАРТОСТІ СПОЖИВЧОГО КОШИКА УКРАЇНИ, ЯК КАНДИДАТА НА ЧЛЕНСТВО В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ

Україна обрала шлях інтеграції до Європейського Союзу. Одним з основних показників ефективного економічного розвитку країн Європейського Союзу є високий рівень життя населення, тобто висока (мінімальна, середня та погодинна) заробітна плата, наявність високих соціальних стандартів життя населення в країнах Європейського Союзу та наявність державної політики країн ЄС щодо забезпечення життя населення за високими соціальними стандартами країн ЄС. Україна уніфікує власне законодавство у відповідності до законодавства країн ЄС. Для того щоб стати однією з країн Європейського Союзу, державі потрібно забезпечити достойний рівень життя свого населення. Для дослідження рівня життя в Україні проведено аналіз індексів споживчих цін на продукти харчування з споживчого кошика України, перелік яких визначено Кабінетом міністрів України та країн ЄС. Індекси споживчих цін постійно змінювались, але якщо розглядати період з 2021 і до теперішнього часу, то індекси споживчих цін продовжують зростати. Основними причинами є інфляція, це відбувається тому, що рівень споживчих цін на товари та послуги продовжує зростати, а купівельна спроможність населення зменшується. Це сталося через порушення та втрату традиційних маршрутів логістики, а внаслідок впровадження та використання інших маршрутів, зросли витрати на виробництво, бо привезти продукти стало дорожче. Зросли податки на виробництво, що теж негативно вплинуло на собівартість продукції. Зросли обсяги імпорту закордонних товарів на ціни яких впливають митні збори, логістика та інше. Для того, щоб змінити ситуацію, варто стимулювати розвиток конкуренції на ринку товарів, що сприятиме зниженню цін, шляхом зменшення бар'єрів, наприклад, рівня податкового навантаження для бізнесу, посилювати захист прав споживачів для боротьби з недобросовісними конкурентами, сприяти подальшому розвитку українського бізнесу. Всі зібрані українські статистичні дані було порівняно з країнами Європейського Союзу. У кожному порівнянні було виділено фактори, які спричиняють таку різницю між країнами, досліджено та розраховано вартість споживчого кошика в Україні та виконано його порівняльний аналіз з країнами ЄС.

Ключові слова: рівень життя; індекси споживчих цін України; індекси споживчих цін країн Європейського Союзу; європейська інтеграція; Європейський Союз; членство в ЄС; споживчий кошик; вартість споживчого кошика України

I. POSOKHOV, O. FEDORENKO, A. KOZYR

STUDY OF THE STANDARD OF LIVING OF THE CITIZENS OF UKRAINE, INDEXES OF CONSUMER PRICES AND VALUE OF THE CONSUMER BASKET OF UKRAINE AS A CANDIDATE FOR MEMBERSHIP IN THE EUROPEAN UNION

Ukraine chose the path of integration into the European Union. One of the main indicators of the effective economic development of the countries of the European Union is a high standard of living of the population, i.e. a high (minimum, average and hourly) wage, the presence of high social standards of living of the population in the countries of the European Union, and the existence of a state policy of the EU countries to ensure the living of the population at high social standards of EU countries. Ukraine unifies its own legislation in accordance with the legislation of EU countries. In order to become one of the countries of the European Union, the state needs to ensure a decent standard of living for its population. To study the standard of living in Ukraine, an analysis of consumer price indices for food products from the Ukrainian grocery basket, the list of which was determined by the Cabinet of Ministers of Ukraine and EU countries, was carried out. The CPI has been constantly changing, but if you look at the period from 2021 to the present, the CPI continues to rise. The main reasons are inflation, this happens because the level of consumer prices for goods and services continues to rise, and the purchasing power of the population decreases. This happened due to the disruption and loss of traditional logistics routes, and as a result of the introduction and use of other routes, production costs increased, because it became more expensive to bring products. Taxes on production increased, which also negatively affected the cost of production. The volume of imports of foreign goods, the prices of which are affected by customs duties, logistics, etc., has increased. In order to change the situation, it is necessary to stimulate the development of competition in the goods market, which will contribute to the reduction of prices by reducing barriers, for example, the level of the tax burden for business, to strengthen the protection of consumer rights to fight against unscrupulous competitors, to promote the further development of Ukrainian business. In each comparison, the factors that cause such a difference between countries were identified, and the value of the consumer basket in Ukraine was investigated and calculated, and its comparative analysis with EU countries was performed.

Keywords: standard of living; consumer price indices of Ukraine; consumer price indices of European Union countries; European integration; European Union; EU membership; consumer basket; cost of consumer basket of Ukraine

Вступ. Україна обрала шлях інтеграції до Європейського Союзу. Одним з основних показників ефективного економічного розвитку країн Європейського Союзу є високий рівень життя населення, тобто висока (мінімальна, середня та погодинна) заробітна плата, наявність високих соціальних стандартів життя населення в країнах Європейського Союзу та наявність державної політики країн ЄС щодо забезпечення життя населення за високими соціальними стандартами країн ЄС. Україна уніфікує власне законодавство у відповідності до законодавства країн ЄС. Рівень життя – характеристика економічного добробуту населення, що вимірюється як реальний дохід на душу населення та кількість населення за межею бідності. Індекс споживчих цін – це показник, який

характеризує зміни щодо загального рівня цін на товари та послуги, які купує населення для власного споживання.

Споживчий кошик – це мінімальний набір продуктів харчування, непродовольчих товарів і різноманітних послуг, які необхідні людині для повноцінного життя.

До споживчого кошика входять товари, які людина або сім'я споживають протягом місяця або року. Вартість споживчого кошика визначає розмір мінімальної заробітної плати та пенсії, розмір соціальної допомоги та формування бюджету України і місцевих бюджетів.

Саме тому дослідження рівня життя, індексу споживчих цін та вартості споживчого кошика України, як кандидата на членство в Європейському

Союзи є актуальною темою для дослідження.

Аналіз стану питання. В умовах сучасного світового господарства та глобалізації економіки підвищується актуальність дослідження рівня життя населення України, як кандидата на членство в Європейському Союзі та розробка рекомендацій для покращення рівня життя громадян в Україні.

Аналіз основних досягнень і літератури.

Науковці Криша В.В., Власюк В.Є [4] у своїй статті на тему “Доходи і рівень життя населення: стан, проблеми, перспективи” дослідили як кризові події в світі вплинули на економічну ситуацію в Україні. Прогнозування та подолання саме наслідків цих кризових подій допомогло б підвищити доходи та рівень життя населення.

Аналіз рівня доходів населення за регіонами було проведено у статті двох науковців Слинко О.Ю., Ченцова Ю.П. на тему “Використання методу кластерного аналізу для дослідження рівня диференціації доходів населення за регіонами” [8], де було виокремлено, що у структурі доходів населення основну частину складає заробітна плата, яка є не однорідною у різних регіонах країни.

Важливим питанням є вступ України до ЄС, у своїй статті на тему “Доходи, умови харчування й тривалість життя населення: порівняльний аналіз України та країн ЄС” науковці Шликова В.О. та Леванда О.М. [9] дослідили рівень доходів, умови харчування та тривалість життя населення України та країн ЄС. Під час аналізу перелічених вище факторів було визначено, що Україна має низький рівень серед країн ЄС. Шляхом порівняння основних продуктів харчування було визначено, що не всі громадяни

можуть забезпечити свої потреби у харчуванні, хоча велика частина доходів населення України витрачається саме на продукти харчування. У висновку було зазначено, що наявні проблеми у доходах та умовах харчування, перешкоджає досягненню показників країн ЄС. Автори пропонують почати осучаснювати мінімальні соціальні стандарти та слідувати за забезпеченням відповідності раціональним нормам харчування.

Мета роботи. Метою є дослідження рівня цін на різні продукти харчування, які входять до споживчого кошику, для порівняння цін на продукти харчування в Україні та країнах Європейського Союзу.

Викладення основного матеріалу дослідження.

Для того щоб більше дізнатися про рівень життя в Україні, буде проведено аналіз індексів споживчих цін на продукти харчування зі споживчого кошику, перелік яких визначено Кабінетом міністрів України.

У таблиці 1 наведено Індеси споживчих цін на основні товари за даними Державної служби статистики України, на рис. 1 наведено Річні індекси споживчих цін України за 2018-2022 роки. У таблиці 2 наведено Індеси споживчих цін країн ЄС за 2018-2022 роки, на рис. 2 Порівняльну динаміку індексів споживчих цін країн ЄС за 2018-2022 роки та рис. 3 наведено Порівняльну динаміку індексів споживчих цін країн за 2018-2022 роки, в таблиці 3 наведено Індеси споживчих цін Німеччини за 2018-2022 роки, на рис. 4 та 5 – Порівняльна динаміка індексів споживчих цін Німеччини за 2018-2022 роки.

Для детального порівняння рівня цін на рис. 1 графічно зображено індекси споживчих цін з 2018 по 2022 рік.

Таблиця 1 – Індеси споживчих цін на основні товари за даними Державної служби статистики України

Продукти харчування	Індеси споживчих цін (%)				
	2018	2019	2020	2021	2022
Хліб і хлібопродукти	110,7	114,1	108,8	110,3	117,7
Хліб	120,4	120,9	109,0	109,4	119,6
Макаронні вироби	109,6	114,2	103,1	107,2	110,8
М'ясо та м'ясопродукти	129,7	108,6	102,8	101,1	114,2
Риба та продукти з риби	100,6	110,7	103,7	104,6	109,2
Молоко, сир та яйця	121,2	105,3	102,5	111,4	110,1
Молоко	120,9	109,3	106,2	103,6	112,8
Сир і м'який сир (творог)	118,1	109,9	106,8	104,6	110,1
Яйця	127,8	87,4	84,5	152,3	107,1
Олія та жири	118,9	105,8	101,6	110,5	122,7
Масло	119,3	110,0	106,5	103,6	114,2
Олія соняшникова	104,0	102,5	97,9	125,6	134,2
Інші їстівні тваринні жири	155,7	104,8	98,5	102,1	120,2
Фрукти	139,3	80,8	113,5	113,5	91,6
Овочі	120,7	134,5	90,6	87,8	127,5
Цукор	91,2	91,8	100,7	154,7	122,8
Безалкогольні напої	106,4	106,1	102,7	101,9	103,7
Загальний індекс споживчих цін	110,9	107,9	102,7	109,4	120,2

Джерело: побудовано авторами на основі [1]

Порівнюючи індекси споживчих цін можемо оцінити, який був рівень зростання (зниження) цін протягом п'яти років. Як зображено на рисунку 1 – за період з 2018 по 2020 рік індекси споживчих цін знизились, з 110,9% до 102,7%. Це відбувається, коли знижується попит на товари та послуги. У той час дуже сильно на рівень цін в Україні та світі вплинула пандемія COVID 19.

Через ведення карантину або карантинних обмежень, люди почали зменшувати попит на деякі товари та послуги, наприклад послуги ресторанів, розваги бо вони були обмежені, тому почалося зниження економічної активності бізнесу.

У період з 2021 по 2022 рік індекс споживчих цін починає зростати. У 2021 році у світі та в Україні була кризова ситуація через пандемію COVID 19, про яку було згадано вище, ця криза продовжувала поглиблюватися та нести свої негативні наслідки.

Наприклад, населення створило ажиотажний попит на продукти харчування та ліки. Наслідком підвищення попиту на товари стало зростання цін.

У 2022 році в країні було ведено військовий стан по всій території країни. Економічними наслідками стали:

По перше, потреба в додаткових коштах та витратах з боку уряду для захисту населення, що призводить до дефіциту державного бюджету.

По друге, це впливає на рівень інвестицій з боку закордонних партнерів. Через нестабільність в країні інвестори не бачать інвестиційної безпеки для своїх вкладень та обмежують інвестиції у бізнес країни, що значно гальмує економічний розвиток країни [5, 6, 7].

По третє, такий стан значно впливає на ціни, які зростають, через:

- порушення традиційних логістичних маршрутів для експорту товарів, багато налагоджених логістичних маршрутів були порушені, повністю або частково призупинені;
 - збільшення чисельності імпортованих товарів (продуктів харчування, ліків інших товарів) на ринку України призвело до зростання цін на ці товари, внаслідок більш високої вартості імпортованих товарів, ціна яких залежить від закупівельної ціни на ці товари, вартості мита та акцизного збору (якщо товар є підакцизним), вартості логістичних витрат, що призводить до зростання роздрібних цін на ці товари в Україні;
 - зменшення товарів власного виробництва. Попит на товари зростає, але зменшувався рівень товарів власного виробництва, тому перевищення попиту над пропозицією призвело до зростання цін на продукти харчування, ліки та інші товари.
- У підсумку, видно що у період з 2018 року по 2020 ціни на товари зменшувались, а у період з 2021 по 2022 ціни збільшуються через пандемію COVID 19. Також, варто зазначити, що у період з 2021 року є тенденція збільшення темпів інфляції, що призводить до:
- подальшого зниження купівельної спроможності та зростання вартості життя в країні, бо ціни на товари та послуги зростають швидше ніж заробітна плата, тобто люди не можуть собі дозволити купити те, що їм потрібно, тобто зменшився попит на товари та наслідком може стати зменшення обсягів виробництва та пропозиції товарів;
 - в економічній сфері, інфляція може вплинути на виробництво товарів, на стабільність та на інвестиції.

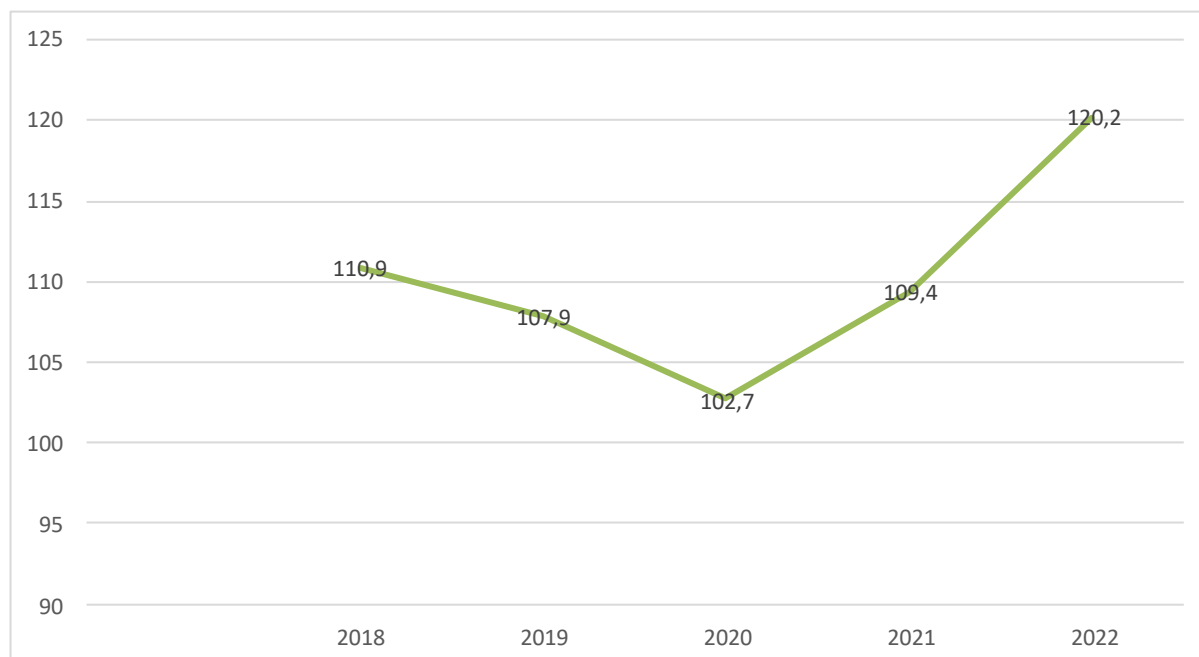
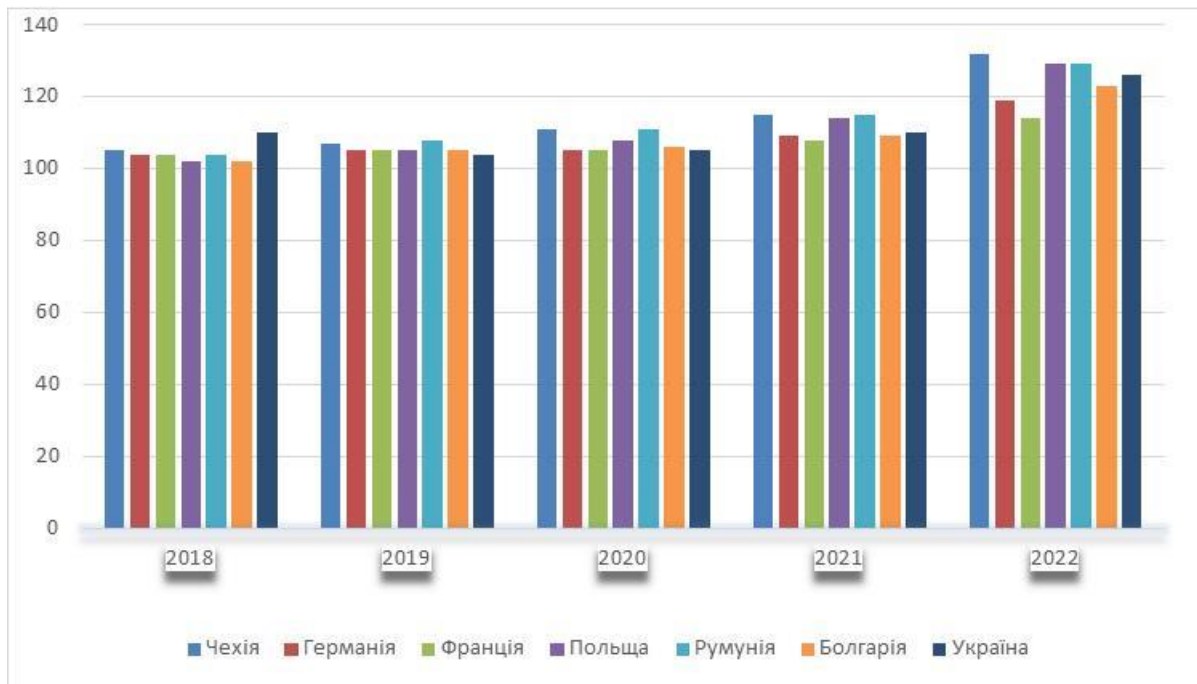

Рис. 1 – Річні індекси споживчих цін України за 2018-2022 роки

Джерело: побудовано авторами на основі [1]

Рис. 2 – Порівняльна динаміка індексів споживчих цін країн ЄС за 2018-2022 роки

Джерело: побудовано авторами на основі [2]

Таблиця 2 – Індеси споживчих цін країн ЄС за 2018-2022 роки

Країна	Індеси споживчих цін				
	2018	2019	2020	2021	2022
Чехія	105.1	107.8	111.4	115.1	132.1
Германія	104.0	105.5	105.8	109.2	118.7
Франція	103.60	104.95	105.50	107.68	114.04
Польща	102.6	104.8	108.6	114.3	129.4
Румунія	104.08	108.15	110.67	115.21	129.06
Болгарія	102.48	104.99	106.27	109.30	123.52
Україна	109.8	104.1	105.0	110.0	126.6

Джерело: [2]

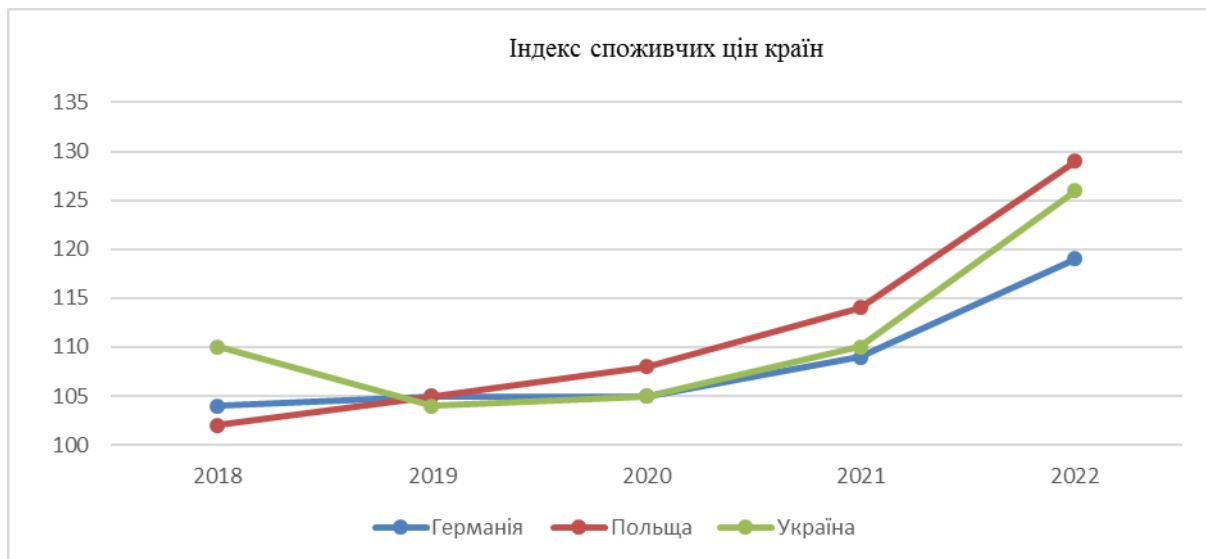

Рис. 3 – Порівняльна динаміка індексів споживчих цін країн за 2018-2022 роки
Джерело: побудовано авторами на основі [2]

Таблиця 3 – Індеси споживчих цін Німеччини за 2018-2022 роки

2018	2019	2020	2021	2022
103,8	105,3	105,8	109,1	117,1

Джерело: [2]

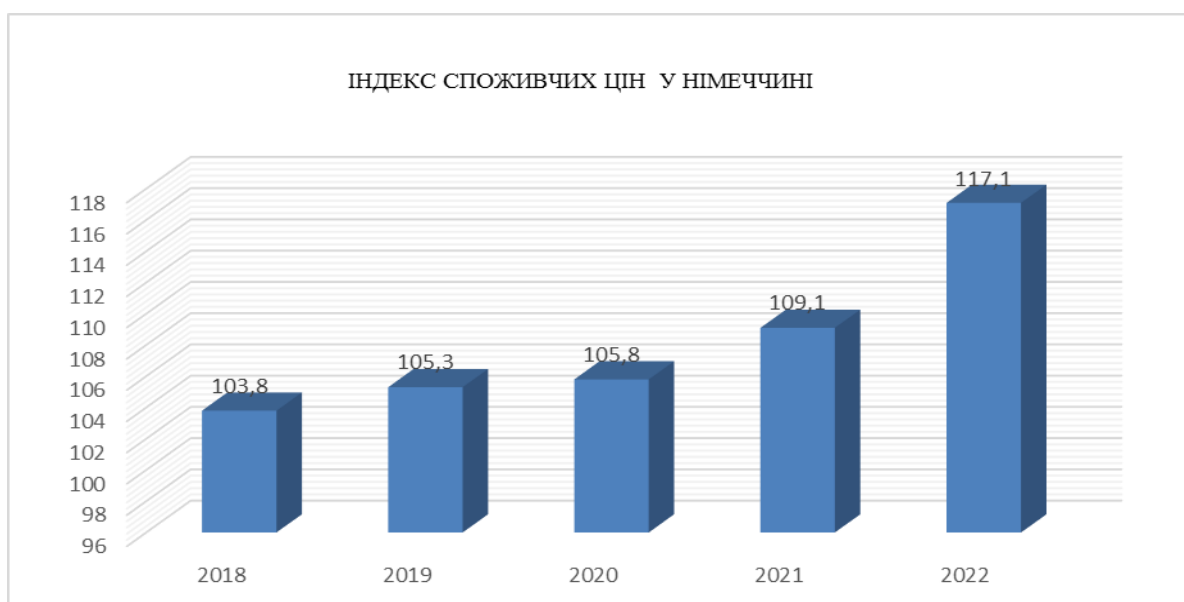

Рис. 4 – Порівняльна динаміка індексів споживчих цін Німеччини за 2018-2022 роки
Джерело: побудовано авторами на основі [2]

Рис. 5 – Порівняльна динаміка індексів споживчих цін Німеччини за 2018-2022 роки
Джерело: побудовано авторами на основі [2]

За даними Євростату (європейського статистичного офісу), в лютому 2022 року НІСР (Harmonized Index of Consumer Prices) в Україні склав 126,6 %. Порівняємо цей показник з індексами споживчих цін у Франції, Польщі, Німеччині, Румунії, Болгарії та Чехії:

– Франція: НІСР в лютому 2022 року склав 114,04 %. Таким чином, індекс споживчих цін в Україні в 1,11 рази вищий, ніж в Франції;

– Польща: НІСР в лютому 2022 року склав 129,4 %. Індекс споживчих цін в Україні в 1,02 рази нижчий, ніж в Польщі;

– Німеччина: НІСР в лютому 2022 року склав 118,7 %. Індекс споживчих цін в Україні в 1,06 рази вищий, ніж в Німеччині;

– Румунія: НІСР в лютому 2022 року склав 129,06 %. Індекс споживчих цін в Україні в 1,01 рази нижчий, ніж в Румунії;

– Болгарія: НІСР в лютому 2022 року склав 123,52 %. Індекс споживчих цін в Україні в 1,02 рази вищий, ніж в Болгарії;

– Чехія: НІСР в лютому 2022 року склав 132,1 %. Індекс споживчих цін в Україні в 1,04 рази нижчий, ніж в Чехії.

Ці дані свідчать про те, що індекс споживчих цін в Україні значно вищий, ніж в наведених країнах Європи. Це може бути спричинено різними факторами, такими як зростання вартості енергетичних ресурсів, інфляція, зростання витрат на виробництво та інші фактори [3, 10].

Отже, порівняно з іншими країнами, індекс споживчих цін в Україні є достатньо високим. Однак потрібно брати до уваги різні рівні доходів та економічного розвитку країн. Наприклад, в Україні середня заробітна плата може бути значно нижчою, ніж у більш розвинених країнах, таких як Німеччина чи Франція. Тому, хоча індекс споживчих цін в

Україні може бути вищим, вартість життя може бути набагато нижчою порівняно з країнами ЄС. Також варто зазначити, що індекс споживчих цін – це лише один з показників, які використовуються для порівняння економік країн. Інші показники, такі як ВВП на душу населення, рівень безробіття та інші, також є важливими для оцінки економічної ситуації в країнах. Індеси споживчих цін змінюються через різні чинники, такі як зміна попиту та пропозиції на ринку, зміна валютного курсу, зміна податків та митних зборів, зміна рівня інфляції та багато іншого. Однак, можна зазначити, що зміни індесів споживчих цін у різних країнах можуть бути різними через різні економічні та соціальні умови у кожній з країн. Проаналізуємо дані про індеси споживчих цін за вказаний період для кожної з країн. Як можна побачити, індеси споживчих цін зросли у всіх країнах за вказаний період.

Найбільший приріст індексу споживчих цін зафіксований в Україні, де індекс споживчих цін зріс більше ніж на 15% за чотири роки. Отже можна

зробити висновок, що за період з 2018 по 2022 роки індеси споживчих цін у всіх країнах зросли, що свідчить про зростання інфляції. Проте, в Україні приріст індексу споживчих цін був найбільшим, де індекс споживчих цін за чотири роки зріс на понад 33%. У той же час, індеси споживчих цін у Франції, Польщі, Німеччині, Румунії, Болгарії та Чехії зросли менше, від 7% до 12%. Слід зазначити, що порівняння індесів споживчих цін між країнами може бути складним через різні рівні економічного розвитку та життєвого рівня населення цих країн. Повернемося до аналізу споживчого кошику.

За допомогою споживчого кошику, який складається з набору продуктів харчування, які громадяне регулярно вживають, проаналізуємо вартість даного кошику в Україні та кількість вітчизняних споживчих кошків, яку можуть собі дозволити українці за мінімальну зарплату та жителі наведених вище країн Європи за їх мінімальні зарплати.

Таблиця 4 – Український споживчий кошик та його ціна за даними Державної служби статистики України (2023 р.)

Продукти споживчого кошику	Ціна (грн)	Ціна(євро)
Рис	55,28	1,35
Крупа гречана	59,14	1,45
Крупа пшенична	22,32	0,55
Картопля	12,32	0,30
Буряк	11,29	0,28
Цибуля ріпчаста	55,44	1,36
Морква	44,29	1,08
Яблуко	25,77	0,63
Цитрусові (апельсин)	40,95	1,00
Банани	64,95	1,59
Олія соняшникова	71,22	1,74
Масло вершкове	59,54	1,46
Молоко	35,50	0,87
Сметана	28,99	0,71
Яйця	65,31	1,60
Сир	384,00	9,39
Цукор	36,58	0,89
Сіль	18,49	0,45
М'ясо курки	87,59	2,14
М'ясо свинини	194,14	4,75
Солодощі (шоколад)	46,29	1,13
Ковбаса варена лікарська	164,04	4,01
Ковбаса копчена	298,80	7,31
Вартість споживчого кошику у гривнях	1 922,40 ₴	€ 47,02
Скільки продуктових кошків можна купити на українську зарплату	3	3
Скільки продуктових кошків можна купити на німецьку зарплату	40	40,5
Скільки продуктових кошків можна купити на французьку зарплату	34	34
Скільки продуктових кошків можна купити на польську зарплату	14	14
Скільки продуктових кошків можна купити на румунську зарплату	11	11
Скільки продуктових кошків можна купити на болгарську зарплату	7	7,6
Скільки продуктових кошків можна купити на чеську зарплату	14	14

Джерело: розраховано авторами на основі [1]

Таблиця 5 – Мінімальна зп за січень 2023 року

Країна	Мінімальна зарплата, грн	Мінімальна зарплата, євро
Україна	6 700,00 ₴	€ 164,52
Німеччина	77 549,82 ₴	€ 1 905,00
Франція	64 520,75 ₴	€ 1 603,00
Польща	26 662,81 ₴	€ 662,43
Румунія	20 728,75 ₴	€ 515,00
Болгарія	14 288,75 ₴	€ 355,00
Чехія	26 243,00 ₴	€ 652,00

Джерело: розраховано авторами на основі [1, 2]

Таблиця 6 – Індекс споживчих цін та споживчий кошик України

	2020	2021	2022	2023
Індекс споживчих цін на споживчий кошик	100	114	173	161
Індекс інфляції	100,00	110,00	136,60	139,60
Сальдо	0	4	36,4	21,4
Зростання мінімальної заробітної платні	100	120	128	131
Зростання середньої заробітної платні	100	115%	118%	120%

Джерело: розраховано авторами на основі [1, 2]

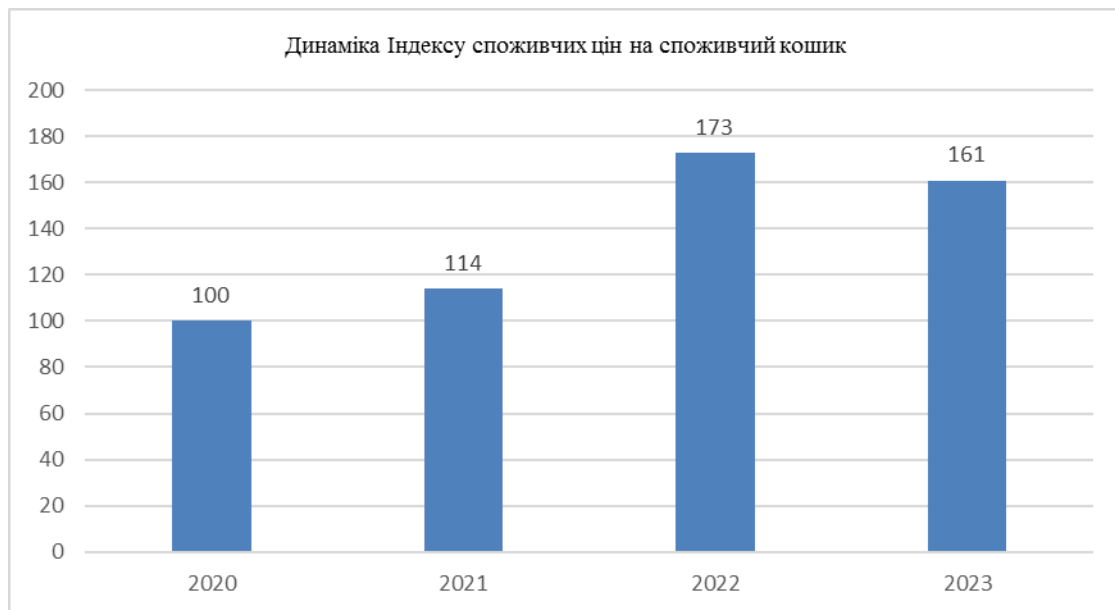

Рис. 6 Динаміка Індексу споживчих цін на споживчий кошик України

Джерело: побудовано авторами

Таблиця 7 – Індекс споживчих цін на продуктовий кошик України

Продукт	2020	2021	2022	2023
Хліб білий (буханка)	18,29 ₴	20,29 ₴	26,20 ₴	23,50 ₴
Молоко (1л)	25,60 ₴	28,60 ₴	33,65 ₴	41,79 ₴
Масло (200г)	44,50 ₴	50,60 ₴	65,98 ₴	58,99 ₴
М'ясо курки	59,37 ₴	55,96 ₴	70,82 ₴	81,50 ₴
Яйця (10 штук)	27,50 ₴	33,60 ₴	62,03 ₴	53,90 ₴
Яблука (1кг)	18,20 ₴	12,30 ₴	15,13 ₴	23,69 ₴
Томати	38,26 ₴	52,36 ₴	93,12 ₴	79,89 ₴
Гречана крупа	27,77 ₴	38,27 ₴	74,69 ₴	56,40 ₴
Сіль	12,35 ₴	16,67 ₴	29,55 ₴	18,49 ₴
Цукор	20,90 ₴	25,30 ₴	35,29 ₴	33,00 ₴
Усього	292,74 ₴	333,95 ₴	506,46 ₴	471,15 ₴

Джерело: розраховано авторами на основі [1]

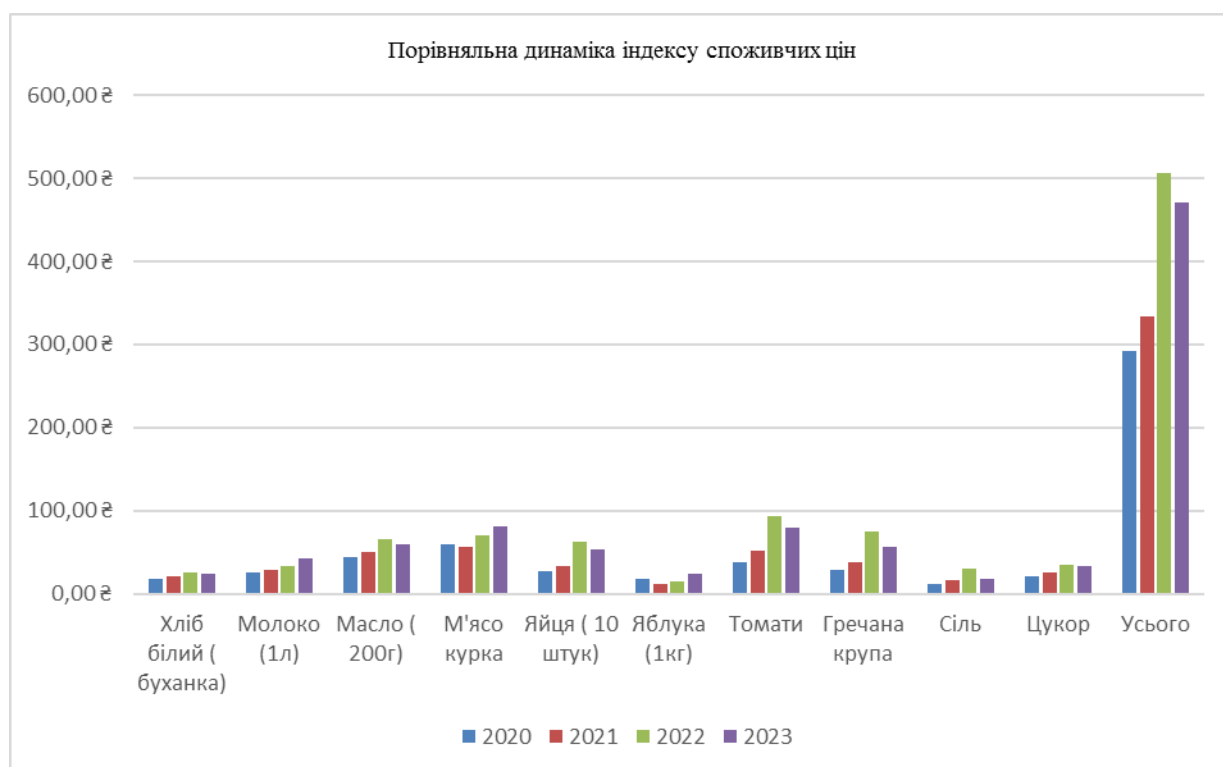

Рис. 7 – Порівняльна динаміка індексу споживчих цін продуктового кошику в Україні за 2020-2023 роки

Джерело: розраховано та побудовано авторами на основі [1]

Склад Українського споживчого кошику та його ціна за даними Державної служби статистики України наведена в таблиці 4. Мінімальна заробітна плата за січень 2023 року наведена в таблиці 5.

У таблиці 4 зазначено, що вартість споживчого кошику у гривнях становить 1992,40 грн та 47,02 євро. Кількість споживчих кошиків за різні мінімальні зарплати зображено в табл. 4. Ця кількість допомагає зрозуміти яка купівельна спроможність громадян Європейського Союзу.

В Україні купівельна спроможність набагато менше, наприклад, ніж у Німеччини та Франції, українці можуть дозволити собі менше товарів на заробітну плату. Ця різниця, яка показана на рис. 2 свідчить про різницю між українським рівнем життя та європейським рівнем життя.

В таблиці 6 наведено, розраховані авторами, основні економічні показники Індексу споживчих цін та споживчого кошику України. На рис. 6 наведена Динаміка Індексу споживчих цін на споживчий кошик України.

В таблиці 7 наведено Індекс споживчих цін на продуктової кошик України. На рис. 7 зображена Порівняльна динаміка індексу споживчих цін продуктового кошику в Україні за 2020-2023 роки.

Висновки. У статті було проаналізовано річні індекси споживчих цін в Україні з 2018 по 2022 роки. Індекси споживчих цін постійно змінювались, але якщо розглядати період з 2021 і до теперішнього часу, то індекси споживчих цін продовжують зростати.

Основними причинами є інфляція, це відбувається тому, що рівень споживчих цін на товари та послуги

продовжує зростати, а купівельна спроможність населення зменшується.

Це сталося через порушення та втрату традиційних маршрутів логістики, а внаслідок впровадження та використання інших маршрутів, зросли витрати на виробництво, бо привезти продукти стало дорожче. Зросли податки на виробництво, що теж негативно вплинуло на собівартість продукції. Зросли обсяги імпорту закордонних товарів на ціни яких впливають митні збори, логістика та інше.

Для того, щоб змінити ситуацію, варто стимулювати розвиток конкуренції на ринку товарів, що сприятиме зниженню цін, шляхом зменшення бар'єрів, наприклад, рівня податкового навантаження для бізнесу, посилювати захист прав споживачів для боротьби з недобросовісними конкурентами, сприяти подальшому розвитку українського бізнесу.

Проведений аналіз та розрахунки у таблиці 4, демонструють скільки українських продуктовоїх кошиків може придбати пересічний громадянин України та громадяни європейських країн на мінімальну заробітну плату, виявилось, що українець на свою мінімальну зарплату може придбати тільки 3 кошика, у той час, як німець – 40, а поляк – 14.

Це підтверджує те, що в Україні люди отримують достатньо низьку заробітну плату порівняно з іншими країнами ЄС, також це свідчить, що ціна вітчизняного продуктового кошика є високою для купівельної спроможності українців, через економічні проблеми країни та низький рівень життя населення України, тому слід збільшувати рівень доходів та рівень життя населення України.

Список літератури

1. Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 10.04.2024).
2. Eurostat. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/en/> (дата звернення: 10.04.2024).
3. Губський Б. Європейський вектор інтеграційної політики України. *Економіка України*. 2003. № 5. С.19–27.
4. Криша В.В., Власюк В.Є. Доходи і рівень життя населення: стан, проблеми, перспективи. 2019. *Молодий вчений*. № 6(2). С. 174-178.
5. Посохов І. М. *Теоретичні та практичні аспекти управління ризиками корпорацій: монографія*. Харків: ПВПП «Слово», 2014. 499 с.
6. Посохов І. М., Новік І. О. Гонконг, Сінгапур, Україна – генезис міжнародних фінансових центрів, перспектива розвитку України. *Вісник Національного технічного університету "ХПІ" (економічні науки) = Bulletin of the National Technical University "KhPI" (economic sciences)* : зб. наук. пр. Харків : НТУ "ХПІ", 2022. № 2. С. 7-10.
7. *Сучасні тенденції міжнародних економічних відносин. Економічна інтеграція України у світове господарство: кол. монографія / І.М.Посохов [та ін.] ; ред. І.М.Посохов [та ін.]*. Харків : НТУ "ХПІ", 2016. 450 с.
8. Слинко О.Ю., Ченцова Ю.П. Використання методу кластерного аналізу для дослідження рівня диференціації доходів населення за регіонами. *Молодий вчений*. 2020. № 12(2). С. 174-178.
9. Шликова В.О. Леванда О.М. Доходи, умови харчування й тривалість життя населення: порівняльний аналіз України та країн ЄС. *Демографія та соціальна економіка*. 2018. № 1. С. 140-152.
10. Posokhov I., Dyuzhev V., Zhadan Yu. *Risk management of industrial enterprises: theory and methodology: monograph*. Kharkiv: Publishing House I. Ivanchenko, 2020. 175 p.
3. Gubs'kyj B. Yevropejs'kyj vektor integracijnoyi polity'ky Ukrainy [European vector of integration policy of Ukraine]. *Ekonomika Ukrainy* [Ukraine economy]. 2003, no 5. pp. 19–27.
4. Kry'sha V., Vlasyuk V. Doxody` i riven` zhy'ttya naseleння: stan, problemy, perspekty'vy` [Income and standard of living of the population: condition, problems, prospects]. *Molodyj vchenyj* [Young Scientist]. 2019 no 6(2), pp. 174-178.
5. Posokhov I. *Teorety'chni ta prakty'chni aspekty` upravlinnya ry'zy'kamy` korporacij: [monografiya]*. [Theoretical and practical aspects of corporate risk management: [monograph]]. Kharkiv: PVPP "Slovo", 2014. 499 p.
6. Posokhov I., Novik I. Gonkong, Singapur, Ukrayina – genezy`s mizhnarodny`x finansovy`x centriv, perspekty`va rozvy'tku Ukrainy [Hong Kong, Singapore, Ukraine – the genesis of international financial centers, the prospects for the development of Ukraine]. *Visnyk Nacional'noho texnichnogo univerty'tetu "KhPI" (ekonomichni nauky`)* [Bulletin of the National Technical University "KhPI" (economic sciences)] : zb. nauk. pr. Kharkiv : NTU "KhPI", 2022, no 2, pp. 7-10.
7. *Suchasni tendentsiyi mizhnarodnykh ekonomichnykh vidnosyn. Ekonomichna intehratsiya Ukrainy u svitove hospodarstvo: [kol. monografiya] / I. Posokhov [ta in.]; red. I. Posokhov [ta in.]*. [Current trends in international economic relations. Economic integration of Ukraine into the world economy: [col. monograph]]. Kharkiv: NTU "KhPI", 2016, 450 p.
8. Sly'n'ko O., Chenczova Yu.. Vy`kory`stannya metodu klasterного analizu dlya doslidzhennya rivnya dy`ferenciatsiyi doxodiv naseleння za regionamy` [Using the method of cluster analysis to study the level of differentiation of population incomes by region]. *Molodyj vchenyj* [Young Scientist]. 2020, no 12(2), pp. 174-178.
9. Shly`kova V. Levanda O. Doxody`, umovy` xarchuvannya j try`valist` zhy'ttya naseleння: porivnyal'ny` analiz Ukrainy` ta krayin YeS. *Demografiya ta social'na ekonomika* [Demography and social economy]. 2018no 1, pp. 140-152.
10. Posokhov I., Dyuzhev V., Zhadan Yu. *Risk management of industrial enterprises: theory and methodology : monograph*. Kharkiv : Publishing House I. Ivanchenko, 2020. 175 p.

References (transliterated)

1. Derzhavna sluzhba staty`sty`ky` Ukrainy`. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (date of application: 08.10.2023).
2. Eurostat. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/en/> (date of application: 08.10.2023).

Надійшла (received) 17.04.2024

Відомості про авторів / About the Authors

Посохов Ігор Михайлович (Posokhov Igor) – доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки бізнесу і міжнародних економічних відносин, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»; м. Харків, Україна; ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9668-642X>; e-mail: Igor.Posokhov@khi.edu.ua

Федоренко Ольга Володимирівна (Fedorenko Olha) – студентка кафедри економіки бізнесу і міжнародних економічних відносин, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»; м. Харків, Україна; ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-8496-0525>; e-mail: olha.fedorenko@emmb.khi.edu.ua

Козир Анжеліка Олександрівна (Kozyr Anzhelika) – студентка кафедри економіки бізнесу і міжнародних економічних відносин, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»; м. Харків, Україна; ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-9691-7831>; e-mail: anzhelika.kozyr@emmb.khi.edu.ua